

LĨNH NAM CHÍCH QUÁI VÀ VIỆC BIÊN SOẠN GIÁO TRÌNH GIẢNG DẠY TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM HÀ NỘI

Trần Thị Hoa Lê*✉

Nhận bài: 28/02/2025; Nhận kết quả bình duyệt: 26/05/2025; Chấp nhận đăng: 05/02/2026

©2026 Trường Đại học Thăng Long

Tóm tắt

Bài viết bước đầu khảo sát, tổng thuật, đánh giá về vai trò, vị trí và sự xuất hiện của *Lĩnh Nam chích quái* trong chương trình và giáo trình giảng dạy văn học trung đại Việt Nam của trường Đại học Sư phạm Hà Nội, chủ yếu tập trung vào giai đoạn từ đầu thế kỉ XXI đến nay. Từ đó đề xuất một số ý kiến về việc dạy học văn bản *Lĩnh Nam chích quái* trong nhà trường với bối cảnh mới.

Từ khóa: *Lĩnh Nam chích quái*, giáo trình, biên soạn giáo trình, Đại học Sư phạm Hà Nội

Mở đầu

Lĩnh Nam chích quái có vị trí đặc biệt quan trọng trong tiến trình văn học viết Việt Nam. Tác phẩm văn xuôi chữ Hán này được coi là một trong số không nhiều văn bản văn học có tính đại diện cho thể loại văn xuôi tự sự Việt Nam giai đoạn đầu tiên, cũng là đại diện cho tính chất “đặt nền móng” văn học viết Việt Nam của toàn giai đoạn thế kỉ X – thế kỉ XIV². Đã có khá nhiều nghiên cứu *Lĩnh Nam chích quái* ở

* Phó giáo sư Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, ✉ tranhoale1968@gmail.com

2 Nhận định này căn cứ vào chỉ dẫn từ thư tịch cổ và công trình nghiên cứu từ đầu thế kỉ XX đến nay, đơn cử: *Vịnh sử thi tập* của Đặng Minh Khiêm (1456? – 1522?), *Kiến văn tiểu lục* của Lê Quý Đôn (1726 - 1784) đều xác nhận tác giả *Lĩnh Nam chích quái* (lục) là Trần Thế Pháp [Dẫn theo [3], tr.126; [6], tr.60; và *Kiến văn tiểu lục*, Phạm Trọng Điềm phiên dịch, chú thích, Nxb Sử học, Hà Nội, 1962, tr.200]; *Lược truyện các tác gia Việt Nam*, Trần Văn Giáp (chủ biên), tập 1, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1971, tr.183; *Việt Nam văn học sử giản ước tân biên* (1961), Phạm Thế Ngũ, Nxb Đồng Tháp tái bản 1996, tr.177-184; *Kho tàng truyện cổ tích Việt Nam* (1957 – 1982), Nguyễn Đồng Chi, tái bản 2000, Nxb Giáo dục, Hà Nội, tr.84; *Thơ văn Lý – Trần*, Tập 1, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1977, Nguyễn Huệ Chi Khảo luận văn bản, tr.86 – 98; *Tổng tập Văn học Việt Nam*, tập 3B, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1994, tr.271; *Văn học dân gian Việt Nam*, Đình Gia Khánh (chủ

những cấp độ, mức độ khác nhau¹. Tuy nhiên, với lĩnh vực nghiên cứu văn bản học, công trình *Lĩnh Nam chích quái - Khảo luận - Dịch chú - Nguyên bản chữ Hán* [4] của PGS.TS Nguyễn Thị Oanh là bộ sách đầu tiên có giá trị học thuật toàn diện, chuyên sâu, cung cấp cho độc giả hiện đại nói chung, học giới nói riêng một văn bản *Lĩnh Nam chích quái* đầy đủ, trọn vẹn hình hài kèm theo sự đối chiếu so sánh các văn bản hiện còn một cách khoa học, chi tiết; đồng thời giới thiệu, diễn giải những ý nghĩa nội dung, nghệ thuật đặc sắc của văn bản tác phẩm. Nhân dịp ra mắt bộ sách quý này, chúng tôi hân hạnh được góp phần trao đổi về việc giảng dạy *Lĩnh Nam chích quái* tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, từ đó bước đầu đề xuất hướng dạy học *Lĩnh Nam chích quái* ở bậc đại học trong bối cảnh mới.

NỘI DUNG

1. Tiến trình giảng dạy *Lĩnh Nam chích quái* (LNCQ) bậc Đại học tại Khoa Ngữ văn - Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Tiến trình giảng dạy *Lĩnh Nam chích quái* được chia làm ba giai đoạn chính: giai đoạn một, thế kỉ XX (từ khoảng thập niên 70); giai đoạn hai, thập niên đầu của thế kỉ XXI (2000 - 2014); giai đoạn ba, từ giữa thập niên thứ hai của thế kỉ XXI đến nay (2014 - 2024).

1.1. Giai đoạn một: thế kỷ XX

Ở giai đoạn này do tư liệu còn thiếu, chúng tôi chưa thể công bố đầy đủ tình hình giảng dạy *Lĩnh Nam chích quái* của Đại học Sư phạm². Giải pháp tình thế là chúng tôi tham khảo bộ giáo trình của Đại học Tổng hợp (cũ, nay là Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội), đó là công trình *Văn học Việt Nam (thế kỉ X – nửa đầu thế kỉ XVIII)* [1] – công trình được biên soạn và xuất bản lần đầu gần như đồng thời với bộ giáo trình *Lịch sử Văn học Việt Nam* của Đại học Sư phạm³. Trong bộ sách này, *Lĩnh Nam chích quái* được nêu tên ở chương I với vị trí là trước tác văn, sử, triết tiếp thu văn hóa dân gian [Đình Gia Khánh, 2000: 42], nêu tên ở chương III với vai trò tiêu biểu cho “văn truyện kí” đời Trần [Đình Gia Khánh, 2000: 74]. Các chương tiếp theo giới thiệu về giá trị văn học đời Trần như chương IV (Học phong Đông A), chương V (Chủ nghĩa yêu nước và chủ nghĩa

biên), tái bản 1997, Nxb Giáo dục, Hà Nội, tr.52-54; *Giáo trình Văn học dân gian*, Vũ Anh Tuấn (chủ biên), Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội, 2012, tr.34.

1 Đơn cử, một số cấp độ như nghiên cứu tác phẩm, nghiên cứu giai đoạn văn học, so sánh văn học; các mức độ của bài báo khoa học, đề tài luận văn, luận án. Nguồn cụ thể, xin được bổ sung sau.

2 Bộ giáo trình *Lịch sử Văn học Việt Nam* do tập thể Giáo sư, Giảng viên Trường Đại học Sư phạm Hà Nội biên soạn, ấn hành 1977 - 1978, gồm 6 tập, hiện nay chúng tôi chưa thu thập lại được.

3 Bộ sách *Lịch sử Văn học Việt Nam từ thế kỉ X đến hết thế kỉ XIX* do nhóm tác giả Đình Gia Khánh, Bùi Duy Tân, Mai Cao Chương, Nguyễn Lộc biên soạn, Nxb Đại học và Trung học chuyên nghiệp, trước 1979, tái bản 1991 - 1992; lần tái bản thứ tư in thành hai tập: *Văn học Việt Nam (thế kỉ X – nửa đầu thế kỉ XVIII)* và *Văn học Việt Nam (nửa cuối thế kỉ XVIII – hết thế kỉ XIX)*, Nxb Giáo dục, 2000.

nhân đạo trong văn học đời Trần) không đề cập *LNCQ*; chương VI (Văn tự sự, truyện kí đời Trần) đề cập việc “chưa xác định được văn bản *LNCQ* của Trần Thế Pháp” và tác giả Trần Thế Pháp thì “được biết rất ít”, vì vậy, *LNCQ* với “văn bản do Vũ Quỳnh và Kiều Phú đời Lê viết lại” được xếp vào giai đoạn văn học thế kỉ XV [Đình Gia Khánh, 2000: 117, 129]. Ở chương XVI, Giáo sư Đình Gia Khánh tập trung phân tích một số giá trị nổi bật của văn bản *LNCQ* do Vũ Quỳnh (1453 - 1516) và Kiều Phú (1450 - ?) biên soạn. Căn cứ vào bài Tựa của Vũ Quỳnh và bài Hậu tự của Kiều Phú, nhà nghiên cứu nhận định “*LNCQ* là tập sách ghi chép những truyền thuyết và truyện cổ tích của nước ta. Tác phẩm viết bằng chữ Hán, xuất hiện rất sớm, có lẽ từ thời Trần”, từ đó khẳng định “niềm tự hào dân tộc” của nhân dân và nhà nho thế kỉ XV. Đồng thời, nhà nghiên cứu đánh giá *LNCQ* “đánh dấu một bước phát triển của văn tự sự”, coi *LNCQ* là “một bước quá độ từ chỗ ghi chép thần tích, sự tích như *Việt điện u linh* sang chỗ phóng tác như *Thánh Tông di thảo*, *Truyền kì mạn lục*”, có “đóng góp cho văn học những hình tượng nhân vật đẹp, những hình thức diễn đạt hay” [Đình Gia Khánh, 2000: 342]; [Trần Lê Sáng, 1994: 271].

Như vậy, cho đến nửa cuối thế kỉ XX, cùng chung với sự phân vân của học giới, giáo trình đại học chưa thể xác quyết về giai đoạn văn học sử cũng như tác giả đích thực của văn bản *LNCQ*. Một mặt, đề cập tới *LNCQ* của Trần Thế Pháp đời Trần (thế kỉ XIV?); mặt khác, vừa coi đó là tác phẩm tiêu biểu cho “văn truyện kí” đời Trần, lại vừa xếp văn bản *LNCQ* vào thế kỉ XVI với hai tác giả đời Lê sơ có tiểu sử rõ ràng hơn Trần Thế Pháp. Để giải quyết tình trạng chưa biết rõ về tác giả khởi thảo cũng như hiện trạng của nhiều văn bản *LNCQ* khác nhau, nhìn chung các bộ giáo trình của Đại học Sư phạm Hà Nội sau này đều thống nhất giới thiệu ngắn gọn như sẽ trình bày dưới đây.

1.2. Giai đoạn hai: 2000 - 2014

Ở giai đoạn này, giáo trình bậc học cử nhân của Đại học Sư phạm Hà Nội không đi sâu vào giá trị nội dung và nghệ thuật của *LNCQ* như giáo trình Đại học Tổng hợp, mà chỉ giới thiệu khá sơ sài về *LNCQ* trong một hệ thống lược điểm diện mạo thể loại văn học giai đoạn thế kỉ X - XIV. Hai bộ giáo trình lần lượt do hai tác giả chủ biên là PGS.TS Nguyễn Đăng Na và PGS.TS Lã Nhâm Thìn đều khá thống nhất trong phần viết về *LNCQ* [Nguyễn Đăng Na, 2005: 6]. Sơ lược và nhất quán cung cấp kiến thức theo tinh thần “đơn giản hóa”: xác định văn bản *LNCQ* là sáng tác của Trần Thế Pháp đời Trần, được Vũ Quỳnh và Kiều Phú đời Lê “bảo tồn” [Nguyễn Đăng Na, 2005: 49]; [Trần Lê Sáng, 1994: 46]. Bước tiến đáng kể của giáo trình Đại học Sư phạm Hà Nội lần này là tập trung nhấn mạnh giá trị đại diện của *LNCQ* đối với việc thể hiện đặc điểm cơ bản của văn học trung đại Việt Nam “Lấy văn học dân gian làm nền tảng”. Đồng thời xác định nhan đề đầy đủ của tác phẩm là *Lĩnh Nam chích quái lục* với quan điểm nêu bật một đặc thù thể loại/quy luật đặt tên của văn bản văn

học trung đại – phần cuối nhan đề văn bản thường có hàm ý minh định thể loại của văn bản [Nguyễn Đăng Na, 2005: 28].

Vừa đi trước vừa đồng thời với việc biên soạn giáo trình, tác giả chủ biên Nguyễn Đăng Na đã triển khai nhiều công trình có ý nghĩa hỗ trợ cho việc nghiên cứu *LNCQ* ở cấp độ chuyên sâu, hệ thống, có tính định hướng cho các đề tài luận văn, luận án, bài báo khoa học. Đó là những công trình có tính chất tranh biện, đặt giả thuyết, khơi gợi những tìm tòi mới. Đơn cử, phần viết trích từ luận án Phó Tiến sĩ Ngữ văn (1987) và bổ sung tư liệu về Nguyễn Pháp, tái bản năm 2021. Theo đó, nhà nghiên cứu Nguyễn Đăng Na cho rằng, “Trần Thế Pháp” có nghĩa là “ông Pháp người thời Trần”, và ông Pháp đó chính là Nguyễn Pháp, tác giả bài phú *Lầu Cẩn Chánh* [3, tr.126 - 129]. Về việc lựa chọn “bản nền” *LNCQ*, Nguyễn Đăng Na chọn bản HV.486 (Thư viện Viện Sử học) trên cơ sở khảo sát và phân loại 10 văn bản *LNCQ*. Trước đó, hai Giáo sư Đinh Gia Khánh và Nguyễn Ngọc San khảo 9 bản và chọn bản A.33 (Thư viện Khoa học) [Đinh Gia Khánh-Nguyễn ngọc San, 1960: 8; 2023: 15]. Gần đây nhất, PGS.TS Nguyễn Thị Oanh với công trình công phu, cẩn trọng, đầy tâm huyết, đi đến kết luận, có hai bản *LNCQ* A.2914 và HV.486 thuộc nhóm bản cổ, “duy nhất phù hợp với bài mục của Vũ Quỳnh và mô tả của Lê Quý Đôn, Phan Huy Chú” [Nguyễn Thị Oanh, 2024: 115, 265]. Những vấn đề tồn nghi, tranh luận về tác giả và văn bản *LNCQ* như vậy đều chưa được giới thiệu đầy đủ trong hai bộ giáo trình của Đại học Sư phạm Hà Nội giai đoạn này.

1.3. Giai đoạn ba: 2014 - 2024

Chương trình giảng dạy của Khoa Ngữ văn đến giai đoạn chỉnh lí, cập nhật. Trên tinh thần đổi mới đó, chuyên ngành Văn học Việt Nam trung đại đã biên soạn thay thế hai môn học truyền thống (*Văn học trung đại Việt Nam 1 – từ thế kỉ X đến thế kỉ XVII* và *Văn học trung đại Việt Nam 2 - từ thế kỉ XVIII đến cuối thế kỉ XIX*) bằng hai môn học mới, có tính chất chuyên đề là “*Khuynh hướng văn học và loại hình tác giả văn học trung đại Việt Nam*” và “*Hệ thống thể loại và ngôn ngữ văn học trung đại Việt Nam*”. Một phần giáo trình cũ vẫn tiếp tục được sử dụng ở các nội dung về tác giả và thể loại. Bên cạnh đó, tài liệu học tập và bài giảng của các giảng viên đã có nhiều bổ sung về các khuynh hướng cảm hứng, về loại hình tác giả và ngôn ngữ văn học trung đại. Bài viết này chúng tôi chỉ đề cập một số nội dung liên quan đến *Lĩnh Nam chích quái*. Đơn cử, ở môn học *Khuynh hướng văn học và loại hình tác giả văn học trung đại Việt Nam*, khi giảng dạy về các khuynh hướng cảm hứng lớn như khuynh hướng yêu nước, khuynh hướng nhân đạo, khuynh hướng thế sự; bên cạnh một số tác phẩm có tính đại diện cho thế kỉ X – XIV được “quen biết” với nhà trường phổ thông từ trước tới nay (*Thiên đô chiếu, Nam quốc sơn hà, Hịch tướng sĩ, Tụng giá hoàn kinh sư, Thuật hoài, Cảm hoài*), chúng tôi lựa chọn thêm một ngữ liệu minh họa trọng tâm là *Lĩnh Nam chích quái*. Giá trị cảm hứng yêu nước của *LNCQ* được khai thác ở tinh thần tự hào về truyền thống văn hóa, lịch sử lâu đời của nước Việt,

như, ca ngợi thần linh dựng nước, bề tôi trung quân được phong phúc thần (Tản Viên, Kim Quy, Long Đỗ/Tô Lịch, thần Thổ địa chùa Kiến Sơ, Lê Phụng Hiểu...); ca ngợi người anh hùng đánh giặc giữ nước (Bố Cái đại vương, Triệu Việt Vương và Lý Nam Đế, Nhị Trưng phu nhân, Lý Thường Kiệt, Lê Phụng Hiểu, Cao Lỗ tướng quân, Mai Hắc Đế, Bà Triệu Ấu/Lê Hải Bà Vương, Đông Thiên Vương,...); ca ngợi các bậc anh hùng văn hóa/ông tổ bộ tộc (*Hồng Bàng thị truyện, Ngự tinh truyện, Hồ tinh truyện, Mộc tinh truyện*); ca ngợi tổ nghề (*Nhất Dạ Trạch truyện, Tây qua truyện, Chung bính truyện*); ca ngợi tổ đạo (*Man Nương truyện*); ca ngợi phong tục đẹp (*Tân lang truyện, Chung bính truyện*). Giá trị cảm hứng nhân đạo và thể sự của LNCQ được khai thác chủ yếu qua hai truyện tiêu biểu *Nhất Dạ Trạch* và *Hà Ô Lô*: hình tượng Tiên Dung và mối tình chênh lệch thân phận là tiếng nói ca ngợi tình yêu tự do, cá tính người Nữ; cuộc sống tích cực và hạnh phúc của Chử Đồng Tử - Tiên Dung cho thấy tư tưởng trọng thương phi Nho và phản kháng sự thống trị của vương quyền; hình tượng “con người nổi loạn” Hà Ô Lô và tuyên ngôn “thanh sắc” “anh hào” thể hiện thế tranh chấp giữa khuôn khổ và tự do, chính thống và phi chính thống, phần nào cho thấy đời sống phóng túng, đề cao lạc thú của vua tôi và dân chúng thời đa tôn giáo hòa đồng.

2. Tiến trình giảng dạy *Lĩnh Nam chích quái (LNCQ)* bậc Cao học

Song song với chương trình giảng dạy bậc học cử nhân, ở bậc học cao học, chuyên đề “Văn xuôi tự sự Việt Nam thời trung đại” đã có những nội dung chuyên sâu về *Lĩnh Nam chích quái*. Tiếp nối ý tưởng của cố PGS.TS Nguyễn Đăng Na, chuyên đề phát triển, đào sâu hơn những vấn đề thể loại của LNCQ. Đặt LNCQ trên tiến trình truyện truyền kì/truyện ngắn/truyện kí văn xuôi chữ Hán thời trung đại, đặt LNCQ bên cạnh *Việt điện u linh tập* và *Thiền uyển tập anh ngữ lục*, chỉ ra thế “chân kiềng” của ba văn bản truyện văn xuôi chữ Hán giai đoạn thứ nhất, chuyên đề góp phần làm sáng tỏ hơn những giá trị nghệ thuật độc đáo và vị trí mở đầu của *Lĩnh Nam chích quái* trên một số phương diện. Được gợi ý bởi công trình khảo luận “Truyện ngắn Việt Nam thời trung đại: Những bước đi lịch sử và xu hướng phát triển” của nhà nghiên cứu Nguyễn Đăng Na [Nguyễn Đăng Na, 2006, 2021: 336 – 384, tái bản ấn bản 1997], chuyên đề phân tích làm rõ vị trí mở đầu của *Lĩnh Nam chích quái* trên tiến trình văn xuôi tự sự Việt Nam – tác phẩm mở đầu xu hướng ghi chép truyện dân gian (các truyện cổ tích, truyền thuyết như *Đông Thiên Vương, Nhất Dạ Trạch truyện, Tây qua truyện, Chung bính truyện*), mở đầu xu hướng truyện thể tục (*Nhất Dạ Trạch truyện, Hà Ô Lô, Truyện Giếng Việt*), và mở đầu loại hình “truyện nghệ thuật” đa nghĩa với *Hà Ô Lô*.

Ở một góc độ khác, công trình *Lược sử văn học Việt Nam* được ấn hành gần đây cũng đã dành cho *Lĩnh Nam chích quái* một vị trí đáng kể [Trần Đình Sử, 2021: 88], góp phần hỗ trợ tích cực cho việc giảng dạy *Lĩnh Nam chích quái* ở Đại học Sư phạm Hà Nội.

Tóm lại, với giới hạn dung lượng và mục đích của giáo trình hệ đại học, các vấn đề văn bản của *LNCQ* chưa từng được đề cập cụ thể, các vấn đề nội dung và nghệ thuật độc đáo của *LNCQ* cũng chưa được giới thiệu tương xứng tầm vóc của văn bản tác phẩm, khiến *LNCQ* xuất hiện trong các bộ giáo trình còn khá mờ nhạt, chưa thực sự gây được quan tâm, hứng thú cho người học. Điều đó là một trở ngại góp phần khiến cho “độ khó” của *LNCQ* càng tăng đồng thời với “độ hấp dẫn” càng giảm đối với học viên cao học khi tìm chọn đề tài luận văn chuyên ngành văn học Việt Nam trung đại. Hầu như chưa có đề tài luận văn Thạc sĩ về *LNCQ* được thực hiện ở Đại học Sư phạm Hà Nội trong nhiều năm gần đây. Theo tra cứu bước đầu, có thể kể tới hai đề tài luận văn Thạc sĩ được thực hiện ở các trường đại học Huế và Thái Nguyên đáng chú ý là “Thế giới biểu tượng trong *Lĩnh Nam chích quái*” của Đinh Thị Lệ Phương (TS Ngô Thời Đôn hướng dẫn) – Đại học Sư phạm Huế, 2017; và “Nhân vật trong *Lĩnh Nam chích quái* từ góc nhìn tự sự học” của Phó Thị Thu Thảo (TS Ngô Thị Thanh Nga hướng dẫn) – Đại học Thái Nguyên, 2018. Tuy nhiên, ở cấp độ luận án, từ 2005, tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội đã có đề tài “Nghiên cứu văn bản *Lĩnh Nam chích quái*” do Nguyễn Thị Oanh thực hiện, GS.TS. Nguyễn Ngọc San và cố PGS. Đặng Đức Siêu (Đại học Sư phạm Hà Nội) đồng hướng dẫn, được Hội đồng chấm luận án Tiến sĩ thông qua vào ngày 22 tháng 10 năm 2005. Có thể coi luận án này của Tiến sĩ Nguyễn Thị Oanh là một bước đột phá quan trọng trong nghiên cứu *Lĩnh Nam chích quái* từ phương diện văn bản học Hán Nôm, góp phần đánh dấu chặng phát triển mới của sự hiện diện *Lĩnh Nam chích quái* những năm đầu thế kỉ XXI. Việc luận án được tiếp tục bổ sung, chỉnh lí, nhuận sắc và chính thức phát hành rộng rãi sẽ là điều kiện văn bản tốt cho những đề tài nghiên cứu chuyên sâu ở các cấp học cao.

3. Một số đề xuất về hướng biên soạn giáo trình giảng dạy *Lĩnh Nam chích quái*

Cho đến thời điểm này, sự xuất hiện chính thức của cuốn chuyên khảo công phu *Lĩnh Nam chích quái - Khảo luận - Dịch chú - Nguyên bản chữ Hán*, thiết nghĩ, sẽ góp phần tái tạo động lực và phương tiện hữu ích cho công việc biên soạn giáo trình đại học của chúng tôi. Những vấn đề văn bản học, phương pháp nghiên cứu văn bản Hán Nôm, cách thức tiếp cận giá trị tư tưởng và nghệ thuật truyện văn xuôi chữ Hán thời trung đại được khơi gợi từ công trình quý báu khiến chúng tôi nảy ra một số ý tưởng biên soạn giáo trình, xin được sơ bộ trình bày dưới đây.

Trước hết, chúng tôi cho rằng, cần đẩy mạnh hướng nghiên cứu liên ngành trong việc biên soạn chương trình, giáo trình văn học trung đại Việt Nam, đặc biệt là những chương mục về văn xuôi chữ Hán như *Lĩnh Nam chích quái*. Giáo trình nên được viết theo hướng kết hợp nghiên cứu văn bản học và nghiên cứu văn học, nghiên cứu liên ngành văn học – văn hóa – lịch sử - tôn giáo – nhân học - ngôn ngữ. Đồng thời, cần kết hợp truyền thụ kiến thức cơ bản với những chỉ dẫn đối thoại,

phản biện khoa học; không né tránh việc giới thiệu những quan điểm trái chiều cũng như các “giả thuyết” đa dạng của các nhà khoa học, để từ đó kích thích tâm lí tò mò khám phá, ham học hỏi, và hứng thú tự tìm hiểu của người học. Muốn vậy, cần tăng thời lượng giảng dạy và dung lượng giáo trình phần viết về thể loại văn xuôi tự sự, trong đó *LNCQ* chính là điểm nhấn đầu tiên của giai đoạn văn học thứ nhất của thời kì thứ nhất (thời kì trung đại).

Để hỗ trợ cho giáo trình, cần có những tài liệu tham khảo tiếp tục đối chiếu so sánh và lí giải sự khác biệt, độ chênh về chữ nghĩa và giá trị nghệ thuật của các văn bản *LNCQ* hiện còn. Chính thức đưa những tài liệu này vào chương trình học tập ở bậc học cao học, nghiên cứu sinh văn học Việt Nam. Đồng thời, tăng cường một số chuyên đề liên ngành bổ trợ theo hướng nghiên cứu so sánh *Lĩnh Nam chích quái* với những văn bản tác phẩm tương đồng trong khu vực Đông Á, châu Á. Một hướng phát triển chuyên đề nâng cao dành cho bậc học sau đại học cũng cần đẩy mạnh là khảo cứu và đánh giá quá trình tiếp nhận *Lĩnh Nam chích quái* từ thời trung đại đến thời cận hiện đại, đương đại. Từ góc độ liên ngành, có thể xây dựng các chuyên đề về mối quan hệ ảnh hưởng lẫn nhau giữa *Lĩnh Nam chích quái* và văn học dân gian, *Lĩnh Nam chích quái* và các hình thức diễn xướng dân gian, nghi lễ, lễ hội, thực hành tín ngưỡng, tôn giáo hiện đại và đương đại.

4. Kết luận

Lĩnh Nam chích quái là một văn bản tác phẩm quan trọng của nền văn học thành văn Việt Nam giai đoạn đầu tiên. Tuy vậy, việc giảng dạy *Lĩnh Nam chích quái* ở bậc đại học và sau đại học chuyên ngành Văn học Việt Nam tại cơ sở đào tạo Đại học Sư phạm Hà Nội chưa thật sự tương xứng với vai trò, vị trí, chức năng, giá trị của tác phẩm. Có nhiều nguyên nhân dẫn đến tình trạng này. Có thể đơn cử một số nguyên nhân chính, thứ nhất, do độ khó và độ phức tạp của hiện trạng văn bản hiện còn. Thứ hai, do giới hạn dung lượng chương trình dành cho hệ đào tạo. Thứ ba, do hạn chế trong tiếp cận tư liệu Hán Nôm. Chúng tôi hy vọng, những công trình giàu giá trị học thuật tương tự như *Lĩnh Nam chích quái*, *Khảo luận - Dịch chú - Nguyên bản chữ Hán* của các chuyên gia Hán Nôm sẽ giúp cho việc biên soạn giáo trình giảng dạy văn học trung đại Việt Nam ở bậc học đại học ngày càng nâng cao hơn nữa về chất lượng và giá trị thực tiễn./.

Tài liệu tham khảo

Đình Gia Khánh (Chủ biên) - Bùi Duy Tân - Mai Cao Chương (2000), *Văn học Việt Nam (thế kỉ X – nửa đầu thế kỉ XVIII)*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
Lĩnh Nam chích quái, Trần Thế Pháp, Vũ Quỳnh – Kiều Phú nhuận chính, Đình Gia Khánh - Nguyễn Ngọc San phiên dịch 1960, tái bản 2013, NXB Trẻ, NXB Hồng Bàng, tr.15.

- Nguyễn Đăng Na (Chủ biên) – Lã Nhâm Thìn – Đinh Thị Khang (2005, 2014), *Văn học trung đại Việt Nam*, tập 1, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- Nguyễn Đăng Na (2006, 2021), *Con đường giải mã văn học trung đại Việt Nam*, Nxb Giáo dục 2006, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội tái bản 2021.
- Nguyễn Thị Oanh (2024), *Lĩnh Nam chích quái*, Khảo luận - Dịch chú – Nguyên bản chữ Hán, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- Trần Lê Sáng (Chủ biên), *Tổng tập Văn học Việt Nam*, tập 3B, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1994.
- Trần Đình Sử (Chủ biên, 2021), *Lược sử văn học Việt Nam*, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- Bùi Duy Tân (Chủ biên, 1997), *Tổng tập Văn học Việt Nam*, tập 6, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- Lã Nhâm Thìn (Chủ biên) – Đinh Thị Khang – Vũ Thanh (2011), *Giáo trình Văn học trung đại Việt Nam*, tập 1, Nxb Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

A SELECTION OF STRANGE TALES FROM LĨNH NAM) AND THE DEVELOPMENT OF TEACHING MATERIALS AT HANOI NATIONAL UNIVERSITY OF EDUCATION

Abstract:

This article initially surveys, summarizes, and evaluates the role, position, and appearance of *Lĩnh Nam Chích Quai* in the curriculum and teaching materials for Vietnamese medieval literature at Hanoi National University of Education, primarily focusing on the period from the beginning of the 21st century to the present. Based on this, it proposes some ideas for teaching *Lĩnh Nam Chích Quai* in schools within the new context.

Keyword: *Lĩnh Nam Chích Quai*, textbooks, textbook compilation, Hanoi National University of Education.